

אגרא לישרים

בס"ד

הערה

שומרים לפלטרין שאין עליו שומרים" מ"מ כיון שהמקום הוא קדוש בקדושת המקדש נוהגים בו כל הכיבודים של בית המקדש.

סימן א

בענין מצות שמירת המקדש אם נוהג בזמן הזה

הערה

רבינו הגאון ר"א מסוכטשאב ז"ל כתב בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' תמ"ט) וז"ל: "אולם להטעם האחר שאמר משום דקדשה לעתיד לבוא וכיון דטעם שמירתו מפני כבוד ואף עכשיו מחויב לכבדו זה נכון. ומה שציקש לחלק בין שוא"ת שלא יכנסו במנעליו בין קום ועשה לפענ"ד אינו ואפי' בביהכ"נ שחרב צפרק בני העיר דמחויב בכבוד כמו בצנינו מוהשימותי את מקדשיכם אעפ"י שחרב בקדושתן עומדין קאמר שם בגמ' דכ"א כו' אבל אין מכבדין ואין מרביצין אותן ומבואר שם הטעם משום עגמת נפש משמע דלולי זה הטעם הי' מחויב וכן לשון הש"ע עי"ש היטב ואף דהוא קום ועשה אולם בס' החינוך כתב דמלוא זה נוהגת בזמן הבית והנה בפשיטות י"ל בטעמא דאף דאין שמירתו מפני הגנבים שאין שם גנבים כמ"ש הרמב"ם או דאין עניות כו' היינו שאין תכלית המכוון של השמירה עבור זה אבל מ"מ נריך שיהי' שם שימור עליו והשומר צודאי לשמור הכלים. ואף שכלא"ה לא הי' גונבים מ"מ אין כבוד המקדש שיהי' הפקר ואם הי' רוצים הי' גונבים ע"כ נריך שמירה אבל בזמנה"ז מה ישמור. אולם יש לפרש השמירה שלא יבוא שם מי שאסור לבוא. ולמ"ד קדשה לעתיד לבוא אף בזמנה"ז הנכנס לתוכה חייב כגון ערל וטמא ועכו"ם או שלא יבא זר להיכל וכעין שמירת תרומה שהיא שלא תטמא וכן במקדש כי את מקדש ד' טימא ואף שכלא"ה לא הי' נכנסין מ"מ שוב הוי כבוד המקדש שלא כל הרואה לכונוס יכנס וזה שייך אף בזמנה"ז. ולא מצעיא אס הי' כח לפעול אבל הסולטן שינחושו לשמור שלא יכנס שם עכו"ם ג"כ דהוי שימור יפה כיון דמן הדין אסור

הערה

באור החפצא של שמירה אם הוא דין בפלטרין של המקדש דרך כבוד או שעיקר השמירה שלא יכנסו בה זר וטמא. באור השיטות אם חיוב השמירה הוא רק בלילה או גם ביום.

הערה

כתב הרמב"ם בפ"ח מהל' בית הבחירה וז"ל: "שמירת המקדש מצות עשה ואע"פ שאין שם פחד מאויבים ולא מלסטים שאין שמירתו אלא כבוד לו אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין. ושמירה זו מצותה כל הלילה והשומרים הם הכהנים והלויים שנאמר ואתה ובניך אתך לפני אהל העדות כלומר אתם תהיו שומרים לו והרי נאמר ושמרו את משמרת אהל מועד ונאמר והחונים קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שומרי משמרת הקדש. ואם בטלו שמירה עברו בלא תעשה שנאמר ושמרו את משמרת הקדש ולשון שמירה אזכרה היא הא למדת ששמירתו מצות עשה וציטול שמירתו מצות לא תעשה. מצות שמירתו שיהיו הכהנים שומרים מבפנים והלויים מבחוץ וכ"ד עדה שומרין אותו בכל לילה תמיד בכ"ד מקום הכהנים בג' מקומות והלויים בכ"א מקום".

הערה

לכאורה משמע שמלוא זו של שמירת המקדש נוהגת גם בזמן הזה כיון שקיל"ן שקדושה ראשונה קדשה לשעמה וקדשה לעתיד לבא ואף שיש לומר שמלוא שמירה נוהגת דוקא בזמן שיש בית המקדש בניו כיון ששמירתו "כבוד לו ואינו דומה פלטרין שיש עליו

לכנוס אף צומה"ז ואפי' אם לא יוכלו לשמור נגד הגויים מ"מ שייך שימור נגד ישראל שהרי הגוי אינו מקבל טומאה מה"ת. ועוד דלמ"ד צעירובין (ק"ד:): המכנים דבר שאין לו טהרה במקוה פטור וא"כ שפיר שייך שמירה שלא יכנוס שם טמא. אולם לפי"ז יש לעיין ממשנה פ"ז דפרה דשימור דטמא לאו שימור הוא וכולנו טמאי מחים יע"ש אולם לפי' הרע"ב אין רא' משם" ובאמת כעין דברי הא"ג מבאר להדיא בדברי הגר"א (תמיד פ"א, א, וז"ל: "שומרים כו'. האי שמירה מפורש בקדר קרח משום שלא יכנס זר בחוכו. והא דפריך גמ' מה"מ נ"ל דפריך צבית המקדש כיון שהשערים מסוגרים למה לי שמירה ומשני והחונים כו' משה כו' וע"כ מזה עליהם לשמור דאל"כ למה לי כולי האי צאדם אחד סגי אלא ע"כ מזה הוא על הכהנים והלויים. או נ"ל דפריך מנ"ל דבעינן כהנים ולויים ומשני והחונים כו' משה כו'". ועיין צ"פ בהלכות מת"ע פ"א דף כ"ז ע"כ שכתב וז"ל: "ועיין בצבורות דף ל' ע"כ דגם גבי לוי צריך לקבל עליו דברי לוי' עי"ש צרש"י ד"ה דברי לוי' דג' דברים צריך לקבל שירה ומשרת ומשוער ומשרת ר"ל השמירה" ובאור דברי רבינו הל"פ הוא ממה שכתב רש"י (צמדבר ג' ו') וז"ל: "ושרתו אותו — ומהו השרות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרצ זר כמו שנאמר (צמדבר י"ח) אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השרות" מבאר להדיא שמשרת היא שמירה (וכבר הביא דברי רש"י אלו במשכנות לאביר יעקב). ומה שכתב הא"ג: "אבל צומה"ז מה ישמור" לכאורה אין זה קשה שאפשר שהשמירה היא שלא יזיקו הקרקע על ידי חפירה ואף שאין לחוש לזה הלא אפילו לשומרו מטומאה שלא יכנס זר ג"כ אין לחשוש שמי שהוא יכנס שם רק שהוא מזד מזה שמירה של שמירת המקדש ואם לא ציוותה התורה לשמור לא היו מחייבים לשמור רק במקום שיש ריעותא וחשש ושכיחה איסורא והזיקה אלא שזהו כבוד המקדש שזוהי התורה לשמור אף במקום שאין חשש רגיל וזהו כבודו שנריכין לשמור אותו אפילו מחשש רחוק שהוא מיעוטא דמיעוטא ומזד ההלכה לא היו חוששין כלל וסומכין על חזקה וז"ב, (ועיין צרמב"ן ריש חולין לענין שמירת קדשים). אבל החפצא של שמירה הוא לשמור או מגנבים או

לשמור מהכניסה של האסורים להכנס בדברי הגר"א והאבני נזר וגם י"ל שאפילו אם נתפוס דברי הרמב"ם בפשטות שזה גופא הכבוד של הפלטריין שיש לו שומרים אבל אם השומרים מניחין להכנס למי שאסור לו להכנס או לגנבים הרי ביטלו מצות השמירה ואין לך חילול כבוד המקדש גדול מזה. ומרהיטות לשונו של הא"ג משמע שחופס לדבר פשוט שאם קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא וכיון שטעם שמירתו מפני כבוד או אף עכשיו מחויבים לכבדו אלא שמפלפל שמטעם אחד אין חייבים לשמור כיון שאין ידועות המשמרות עכשו ואף שהביא שהחינוך אומר מפורש דמזה וזו נהגת רק בזמן הבית מ"מ נראה כיון שהרמב"ם לא כתב שזה דוקא בזמן הבית משמע שקוצר שאף בזמן הזה נהגת המצוה של שמירת המקדש. [ואמנם בחינוך כתב מפורש (מצוה שס"ב) וז"ל: "משרשי המצוה לפי שענין הטומאה ידוע לחכמים שיחליש כח הנפש השכלית ויערבב אותה ויפריד בינה ובין השכל עליוני השלם ומהי נפרדת עד אשר תטהר וכמ"ש צענין הטומאה ולא תטמאו בהם ונטמאם הם ודרז"ל ונטמאם הם כלומר שמעינות השכל מטמטמים בטומאה ע"כ במקום הקדוש והטהור אשר רוח אלקים שם אין ראוי להיות בו האיש המלוכלך בטומאה והענין הזה יש לדמותו ע"ד משל לפלטריין של מלך שמרחיקין ממנו כל איש זרוע ונמאס בגופו או אפילו במלבושיו וכעין מ"ש כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק"]. וצדעת החינוך י"ל דקוצר דהוא גזיה"כ דוקא בזמן שביהמ"ק בנוי ולא בזמן שאין בנין אף שקדושה נשארת על המקום וזה לכאורה מוכח שהרי גם החינוך פוסק שאסור שחוטא חוץ קדשה לעמיד לבא כמו שפוסק שאסור שחוטא חוץ נוהג בזמן הזה ובגמרא בוצחים אמרינן שזה חלוי בפלוגתא ר"י וריש לקיש אם קדושה ראשונה קדשה לשעתה או לעתיד לבא. ומ"מ צריך עיון דאין הכרח כ"כ מדברי הרמב"ם שקוצר ששמירה נהגת אף בזמן הזה שאולי סמך על הטעם שכתב "אינו דומה פלטריין שיש עליו שומריין לפלטריין שאין עליו שומריין" שעצם דברים אלו מתייחסים לפלטריין של בית המקדש. ואולם נראה שסברתו של הא"ג היא שעצם הדין של כבוד המקדש הוא בשביל הקדושה כשיטת הגר"א דעיקר השמירה היא מפני זר וטמא שלא יכנוס במקום האסור וממילא גם בזמן הזה נהגת מצוה זו לפי ביאורנו.

ושיטת הרא"ש היא דשמירה זו מפני כבוד המקדש שלא יסית דעתו וזה הוא מכת קדושת המקדש וא"כ י"ל שגם בזמן הזה חייבים בכבודו כמו שנתבאר לעיל.

והנה נחלקו הראשונים אם מצות שמירת המקדש היא רק כלילה או גם ביום והרמב"ם כתב "ושמירה זו מצותה כל הלילה" וזמל"מ כתב וז"ל: "המפרש למסכת תמיד כתב דהשמירה היתה ביום וכלילה אך רבינו שמעיה בריה דרב חסדא דהשמירה היתה כלילה וכן הוא דעת הרע"ב ודברי המפרש תמוהים הם בעיני". וכן היא שיטת החינוך במצוה שפ"ח שכתב "שנלטו הכהנים והלויים לשמור המקדש וללכת סביבו תמיד בכל לילה ולילה כל הלילה" וזמל"מ כתב שם וז"ל: "דיני מצוה זו מבואר בר"ס פ"ח מה' בית הבחירה. והנה נלמד במס' תמיד מקראי דכהנים שומרים בג' מקומות והלויים בכ"א מקומות ומבואר בר"מ ובהרמב"ם דשמירה זו מצותה רק כלילה והמפרש במס' תמיד כתב דמצוה זו נוהגת ביום וכלילה והמל"מ מציאו וכתב דדברי המפרש תמוהים וגם ראיתי בס' באר שבע שחמה על המפרש וכתב דד"ו לא היה ולא נברא דמצוה זו אינו אלא כלילה וכ"כ הר"מ וסמ"ג וכו'. ולדידי ז"ע אדרבא מנלן דאינו אלא כלילה כיון שאינו מפני פחד אלא מפני הכבוד ואינו דומה פלטרין וכו' כמבואר בר"ס ופוק חזי דפלטרין מלכים יש שומרים ביום ג"כ ואי משום דבמשנה מבואר דדפק וכו' אין רא' וגם ממשנה דאיש הר הבית היה מחזיר וכו' אורחא דמילתא נקיט דביום אין דרך לישן רק כלילה וכעת א"י טעם לדברי הראשונים דסוברים דהוא רק כלילה ואפשר מצאו באיזה ברייתא וז"ע". ובהוי"ט (מדות פ"א) כתב וז"ל: "שומרים: פי' הר"ב כל הלילה וכ"כ הר"ר שמעיה. וכן ל' הרמב"ם בפרק בתרא מהלכות בית הבחירה. ואין נראין דברי המפרש למסכת תמיד שכתב שיהיו שומרים יום ולילה" וכתב עליו בליקוטים שם וז"ל: "קשיא לי אמאי אין נראין ואדרבה כיון דשמירה זו אינה אלא מפני הכבוד כמ"ש הר"ב ברפ"ק דתמיד בהכי הוי דרך כבוד טפי שישמרו גם ביום והרמב"ם נמי בחיבורו לא כתב אלא דשמירה זו מצותה כל הלילה ולא מיעט היום מן השמירה אלא שאינה מצוה ביום כמו כלילה". ובפירוש הרא"ש שם כתב להדיא דהשמירה היא גם ביום וז"ל:

"בשלשה מקומות הכהנים שומרים וכו' שימור זה אינו משום חשוד גניזה דאין עניות במקום עשירות אלא גזירת הכתוב הוא דכתיב ושמרו וגם כבוד המקדש שלא יסיתו דעתם ממנו לא ביום ולא כלילה כדכתיב ביהודיע (מ"ב י"א) ושמרתם את משמרת הבית מסת". וכן כתב בפירוש הראב"ד וז"ל: "אבל קמן בגמ' זכאים מוכח דיש מקומות שהיו שומרים בין ביום ובין כלילה" הרי ששיטת המפרש לא יחידאה היא. ובראב"ד (שם פ"ב) ד"ה לפונה כתב וז"ל: "אלו ב' רוחות נפונה וגובה היו לעשות שמירה בין ביום ובין כלילה אבל בשאר מקומות לא היה צריך כ"כ לשמור לפ"י במזרח ובהנך מקומות אחריני לא היו צריכין לשמור אלא כלילה אבל בצפון וגובה היו צריכין לשמור בין ביום ובין כלילה וטעם וסמך כתב בפירושו הר' שמואל הכסיד ע"ה וז"ל דמהאי קרא על חומותיך יושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה וגו' א"נ מצינו למימר איפכא דנפונה וגובה היו שומרים ביום דוקא דכתיב יום למעוטי לילה אבל בשאר מקומות בין ביום ובין כלילה ולאסופי י"ל שבשכיל כך נקראת אסופי ע"ש שנתוסף על הבנין מן הצד כעין התא ליניע שהיא בנין נמוך אצל גבוה". ועיין בחמדת ישראל מ"ע כ"ב שכתב וז"ל: "מצוה כ"ב הוא שציונו לשמור המקדש וללכת סביבו תמיד וכו' מד' הר"מ וז"ל כאן נראה דהוא תמיד ממש כל היום וכל הלילה וכן נראה מסודה"ק דהיא מחמת רוממות קדושת הפלטרין ומשום זה צריך תמיד שומרים כמו שנוהג בפלטרין של מלך אמנם בס' משנה תורה הל' בהב"ח פ"ח ה"ב כ' הרמב"ם וז"ל דשמירת המקדש הוא מצ"ע רק כלילה אבל ביום אינה מצוה וכן מבואר לקמן במל"ת מצוה ס"ו וכן מבואר ברמב"ן על התורה פ' במדבר א' נ"ג עיי"ש שכ' שישמרו אותו כלילה וילכו סביב המשכן ועיין במנ"ח מ' שפ"ח שהעיר מהא דמבואר פ"א מ"ב דמידות דאיש הר הבית הי' מחזיר על כל משמר ומשמר וזה הי' רק כלילה כמש"כ המפרש בתמיד וא"כ ע"כ דמצ"ע דשמירת המקדש אינו אלא כלילה אך באמת המפרש ס"ל כמבואר בהוי"ט ריש מדות דס"ל דשמירת המקדש מצוה גם ביום ואעפ"כ ס"ל דאיש הר הבית לא הלך אלא כלילה וז"ל כמוש"כ המנ"ח שם דהיא מטעם דביום לא הי' צריך לחזור אחריהם דבטח ישמרו וגאמנים על זה רק כלילה משום חשש שינה וז"פ אמנם לענ"ד י"ל קצת

ראי' לדברי הרמב"ם ז"ל דהנה מבואר דגם קטנים היו שומרים את המקדש ועיין בר"מ ז"ל שם.

ואמנם עיין בספר המצות להרמב"ם הולאח הגר"ח הליר מצוה כ"ב כתב הרמב"ם ז"ל: היא שזונו לשמור המקדש וללכת סביבו תמיד בכל לילה כל הלילה לגדלו ולכבדו ולרוממו" וכתב שם בהגהות של הגאון ר"ח הליר ז"ל ז"ל: "בא"א וללכת סביבו תמיד כל הלילה תפארת לו כבוד וגדולה וזע' ואלטוף זה דאירא עלי אלדואס כל לילה טול אלליל (כל הלילות תמיד) דאימא (בכ"י ע' אחרים לי' מילה זו) תעטימא לה ואכראמא ואכבארא" וכן כתב בפתח דבר (דף י"ד) ז"ל: "בנדפס מ"ע כ"ב שזונו לשמר המקדש וללכת סביבו תמיד לכבדו כו'. והעיר ע"ז במעשה רוקח הספרדי הא כתב הרמב"ם זה' בית הבחירה (פ"ח ה"ב) דשמירת המקדש מצוה כל הלילה וכ"כ הרמב"ם לקמן בל"ח ס"ז הזהירו מהתעצל בשמירת המקדש ומלכת סביבו כל הלילה כו', ומלשונו הכא דכתב סתמא תמיד משמע דגם יומם מצוה היא ע"ש, ובאמת אין כל סתירה דהשמטה יש בכלן ובכ"י כחוצ גם הכא וללכת סביבו תמיד בכל לילה כל הלילה, וכ"ה בחינוך (ס' שפ"ח) המועתק כולו משה"מ ובא"א ובערבי" וזה נכון מאד שהרי במצוה ל"ח ס"ז כתב הרמב"ם להדיא ז"ל: "שהזהירו מהתעצל בשמירת המקדש ומלכת סביבו תמיד כל הלילה" וכמו שזיין הח"י. והנה לדברי הגר"א עיקר השמירה שלא יכנס זר למקום שאסור להכנס וכמו לשמור מטמא שלא יכנס במקום האסור לו להכנס. ואמנם החינוך במצוה שפ"ח כתב ז"ל: "ושמירה זו היא כדי לכבדו ולרוממו ולפארו לא מהיות שם פחד מאויב חלילה שנא' ושמרו את משמרת אהל מועד". משמע שעיקר השמירה היא לשמור מהאויבים אלא שגזיה"כ היא שאפילו במקום שאין פחד אויבים בכל זאת צריכים לשמור כמו שכתב שם "שהיא גדולה למקדש שיש עליו שומרים אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין וידוע שפלטרין שם להיכל". וי"ל שלדעת הגר"א שהשמירה היא מזור [וכן מטומאה] שלא יכנסו צריקים שאסור אין חילוק בין יום ללילה ומצוה היא תמיד אבל לדעת החינוך שהשמירה דרך כבוד מפני אויב אף שאין שם אויבים אז השמירה היא כלילה שהרי מלבד שכל

היום מצוים אנשים שם עיקר הפחד של אויבים הוא כלילה כמו שנאמר (במדבר פכ"ג, כ"ד): "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" ופרש"י לא ישכב — כלילה על מטמו עד שהוא אוכל ומחבל כל מויק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטמו ומפקיד רוחו ציד המקום בא מחנה וגייס להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילים חללים". וכן נאמר "הנה מטמו שלשלמה ששים גבורים סביב לה כולם אחוץ חרב מלומדי מלחמה מפחד כלילות". ולפי"ז יש לומר שעיקר הכבוד הוא בשמירת הפלטרין כמש"כ שפלטרין הוא שם היכל, אבל בחורבנו אולי לא שייך זה שאין לנו פלטרין. אבל אי עיקר השמירה מפני קדושת המקדש שלא יכנס שם זר או טמא הרי נוהג גם בזמן הזה ולכן החינוך שסובר שמצוה זו נוהגת בזמן המקדש דוקא הולך לשטמיה. והמחלוקת של החינוך והגר"א בלשון זה של הספרי "אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרים לפלטרין שאין עליו שומרים" האם הוא מטעמי המצוה או שזה מעטם החפאל של המקדש ופלטרין שיש עליו שומרים הוא חשוב יותר ועל ידי כך הוא מרוממו ומפארו והחינוך כתב בדיני המצוה ולא משרשי המצוה. ויש הרבה דוגמאות לנמוקים האלה שצריך לבאר אם הם מדיני המצוה או מטעמי המצוה. לדוגמא, בספרי בנין הלכה כתבתי: "לבאר הא דנחלקו רבי עקיבא עם רבי יוסי הגלילי אם שבת פטור מחפילין מטעם אזה או משמרת (מנחות דף ל"ו) ולהסביר במחלוקתם היה נראה לומר דיש לחקור בדין אזה שנאמר בחפילין או בשבת וי"ט אם שבת ויום טוב הם קיום וחלות דין של אזה, והיינו מלבד איסור מלאכה בשבת שחייב עליה סקילה שהוא איסור ענמי ככל איסורין שצמורה עוד יש עליו דין של אזה על הגבירא או דהדין אזה שנאמר צמורה הוא רק לטעמא בעלמא אבל אינו שום חלות כלל. וכמו שנאמר בהרבה מקומות טעמים כמו יציאת מצרים וכדומה. — וזוה פליגי דרבי יוסי הגלילי סבר דדין אזה שנאמר בחפילין או בשבת הוא אינו חלות דין אלא טעמא בעלמא ולהכי איצטריך למילף מקרא אחרינא ורבי עקיבא סובר דמלך דין אזה הוא מחויב בחפילין ולהכי אומר כיון ששבת ענמה היא אזה אינו צריך להניח. בדרך זה אי הוא מטעם או מיקוד דין יש לפרש כמה ענינים כמו מה שנחלקו הראש"ד והרמב"ם בפרק ו'

במל"מ דהשומרים הי' מקלמם שומרים ומקלמם ישנים ותור חלילה. ומבואר מזה דדוקא ישנים לא הי' צגדי כהונה אבל שמירתן הי' צגדי כהונה, והרי האצנט פסק הרמב"ם שהי' כללים ומינה דייק הש"ס ציומא (ס"ט). דקשין הם ולדעתו אסור ללבושו שלא בשעת עבודה, אלא דלטעמי' דשמירה הי' עבודה וצריך צגדי כהונה. ואין לדחות כדברי הש"ס ציומא (ס"ח:) לענין הא הלוי מהלכי, דהרמב"ם בתרא והי' לו לפרש, ובדאי דס"ל דבעינן צגדי כהונה.

וכן נ"ל מהתוס' מנחות מ"א שהביאו תוספתא דכללים צגדי כהונה וצגדי כ"ג אין בהם משום כללים צגדי כהונה שילא במדינה חייב במקדש בין לשרת בין שלא לשרת פטור, והעלה שם התוס' דחייב מדאורייתא. ואין לדמות מקדש למדינה דבמדינה ליכא שום היתר. והקשו ע"ז מפרק ב"א לו דלא הי' מקפלין אותן ומניחין אותן תחת ראשיהם אלא כנגד ראשיהם משום כללים (יע"ש מה שחי'). ומאי קשיא להו והא השינה ע"כ לא הי' בעזרה דאין ישיבה בעזרה כ"ש שכיבה (כציומא דף ו'). מביאו למה פירש יע"ש צרש"י וצתוס' וזהר הביט אין שום עבודה לכהן וליכא שום היתר, ודומה למדינה דחייב, אלא ודאי ס"ל דשמירה עבודה וצעי צגדי כהונה, והרי דשמירה הי' צהר הביט וע"כ דמיא למקדש כיון דיש שם היתר.

מעט שזכינו מהכתוב ומהרמב"ם ומהתוס' דשמירת כהנים עבודה וצעי צגדי כהונה, הדבר ברור דאסור בטמאי מתים, ואף אם יעמוד חוץ להר הביט וישמור, ודומה לעומד בחוץ והפך צניורא באברים צפנים דחייב כמ"ש הראב"ד פ"ד מהלכות ביאת המקדש הלכה ד', וה"נ אף שכהן עומד בחוץ מ"מ העבודה נעשית צפנים, וא"כ צומה"ז אודא לה שמירת כהנים, עכ"ל.

החדוש דהשמירה צריכה להיות צגדי כהונה חמיה מאד מאד, דאין אפשר לומר שהשמירה הי' עבודה כיון שאיתא בלויס וגם צהר הביט, ועבודה לא שייך צהר הביט. ושנית, הלא שיטת המפרש דגם קטנים יכולים לשמור כמ"כ המפרש והכ"מ ובדאי לא שייך עבודה צהן קטן, ומה שרצה להוכיח מדברי הרמב"ם קשה להבין דבריו שזה נגד הגמרא המפורשת

מהלכות רוחם הלכה ה' אי גואל הדם חייב צהרגו צעד אחד, ופליגי במה שכתוב כי יחס לצבו, ואף לדברי הכסף משנה דמיירי בעדות מיוחדת ניחא דבעדות מיוחדת הוא משום דלא צעינן חלות גמר דין כמו שכתב הקרית ספר גבי כונסין אותו לכיפה. ומה שהביא הכסף משנה הספרי צפ"א הלכה ה' כבר כתב שם המשנה למלך שהוא אינו אליבא דהלכתא, ועיין מורה נבוכים חלק ג' פרק מ' בסופו. וכן מה שנחלקו הרמב"ם והראב"ד צפ"ד מכלי המקדש צהן חולה שנותן עבודתו לכהן אחר אם עבודתו ועורו הוא שלו או שייך למשמר והיינו שמה שנאמר חלף עבודתו אם הוא מיסוד דין שלוקח חלף עבודתו או שהוא רק טעם בעלמא אבל הוא שלו מעטס הדין שהחורה זכתה לו וחלף עבודתו הוא רק למה זכתה לו תורה ואולי לשיטתייהו, ועיין רש"י דף ק"ט צבא קמא ד"ה אם היה צעל מוס שני לשונות, ועיין בקלות החושן סימן רמ"ג, וכן צמה שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה זאת ולמדו, וכבר הארכתי בזה בדברינו להקדמת הרמב"ם, ועיין צמה שנחלקו הרמב"ם והראב"ד צפרק י"ג מהלכות שמיטה ויוכל הלכה י' אשר לכאורה משמע שם להפך יש ליישב ועיין צפרשת דרכים דרוש ו' והדברים ארוכים בזה ואין כאן מקומו, והבאתי רק דוגמאות, והארכתי בזה. ונחזור לדברינו דלפי האמור י"ל דכל אותם הראשונים שסוברים ששמירת המקדש הי' ציום וכלילה סוברים כשיטת רבינו הגר"א, ואמנם אם נתפוס כשיטת הרמב"ם ששמירת המקדש נוהגת גם עכשיו וסובר שנוהגת רק כלילה לא נחית לסברא זו.

סימן ב

בירורים ופלפולים אם שמירת המקדש מקרי עבודה

יש לחקור אם שמירת המקדש מקרי עבודה, ובאצני נור האריך בזה להוכיח שחשיב עבודה, וז"ל (יו"ד סימן תמ"ט אות ח'): — "והנה צרמב"ם פ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה ו' לא הי' הכהנים השומרים ישנים צגדי קודש [כהונה] כו' יע"ש

ואמנם אף שהמל"מ והא"נ תמכו על המפרש והרא"ש, מ"מ כן מפורש גם ברבינו גרשום לחד פירוש "דלא מטו למעבד עבודה גמורה שהקטנים היו השומרים שלא הביאו שתי שערות" וכן פירש הראב"ד ו"ל דלא מטו למיעבד עבודה פי' שעדיין קטנים היו שומרים שלא הגיעו לעבודה עדיין שלא הי' להם ז' שערות וכו', וכן הרי שיטת הרא"ש והמפרש ובודאי אילו ראה המל"מ שרוב הראשונים סוברים כן לא היה דוחה דבריהם מכח קושיא.

ומעתה כיון שרוב הראשונים שלפנינו — הר"ג הראב"ד הרא"ש והמפרש והכ"מ — סוברים שמירה שהשומרים היו קטנים הוא לא שייך בעבודה ולא שייך שילבשו בגדי כהונה, וכמו שכתב רבינו ה"אבני נזר" בעצמו בסעיף י"א דקטן לאו בר עבודה בין כהנים ובין לויים, ולפי זה ברור מה שאמרין משורר ששוער במיתה זהו רק בשוערין מגיפי דלמות שעבודתן לפתוח ולהגיש שערי הדלתות של בית המקדש.

ועיין ברמב"ם פ"ג ה"ב מכלי המקדש שכתב עבודה שלהם היא שיהיו שומרין את המקדש והיו מהן שוערים לפתוח שערי המקדש ולהגיק דלתותיו והיו מהן משוררין לשורר על הקרבן בכל יום, הרי משמע שחילק לשלשתן שוערים ושומרים ומשוררים, ולפי זה ז"ע מה שרצה בא"נ שם אות ז' להוכיח דשוערים ושומרים שוים, והרי אינו לרוב הראשונים, וכש"כ לדעת המפרש שרצה להוכיח ממנו שם, והרי המפרש סובר שקטן ג"כ יכול לשמור וא"כ ע"כ דלא הו' עבודה. ועיין בחידושי ח"ס הנדפס בסוף עדויות להמאירי שכתב ששמירה מקרי לורך עבודה וז"ע להבין כוונתו.

ומה שכתב הא"נ וז"ל: "ומ"מ נ"ל דשמירת לויים בלא"ה בכלל אין בזמיה"ו מאחר שחלקו דוד ושמואל למשמורות איזה מן המשוררים ואיזה מן השוערים כמבואר בכתוב, ושוערים היינו שומרים כנ"ל והכלל משורר ששוער במיתה, ומאין נדע מי הם השוערים. ואף דבגמ' לא מצינו אלא בהגפת דלתות, מ"מ כיון שהוכחנו דשוערים דקרא שומרים ועבודה הוא, א"כ גם השומרים אסורין רק המצוררין. וכן ברבה נשא פ'

שם דהרי בגמרא דיומא דף ס"ח וכן בתמיד כ"ז מפורש להדיא דהשאלה היא רק עם מותר להלך בבגדי כהונה או לא, אבל אינו צריך לשמור בבגדי כהונה כמבואר להדיא בפשט הסוגיא שם, ואיך אפשר לומר שהרמב"ם פוסק נגד סוגיות מפורשות וגם מנא ליה שיש כאן חלות דין עבודה מחודשת שצריכה להיות בבגדי כהונה לגבי כהנים אם שמירה זו איננה גם בלויים ובהר הבית, ולדבר זה צריך להיות גזיה"כ מיוחדת או מקור מפורש להדיא לכל הפחות. ועוד שהרי כל עיקר דיוק של הגמרא הוא שינה הוא דלא אבל הילוך מהלכים, מלשון זה משמע ברור דרק מותר להלך אבל לא שהוא חיוב להלך דאל"כ הו"ל למימר בשעת שינה הוא דלא אבל בשעת ניעור חייבים ללבוש בגדי כהונה, וגם מהרמב"ם לא משמע שהוא חיוב (אפילו אם נימא שלא פסק בהגמרא והיה לו מקור אחר) דאילו היה סובר שיש חיוב שמירה בבגדי כהונה לכהנים היה אומר זה מפורש ולא היה מניח לדיוק במה שהוא נגד הגמרא ופשוט שהעתיק המשנה ולא חש לפרש כיון שאמר רק מה שהיה וכתב זה רק במה שנוגע להלכה שהיה מניחין כנגד ראשיהן, וממילא נסתרה גם ראיתו מהתוס' שהרי התוספות קאי לפי הגמרא דיומא שם כמו שהביא הוא עצמו, ודברי האבני נזר זל"ע ג. ובאמת הרי הוא עצמו ז"ל כתב שם לדעת הרא"ש והמפרש שהשומרים הם קטנים מוכח דלאו עבודה היא שהרי קטן לאו בר עבודה. אלא שהא"נ תמה על שיטה זו, וז"ל: "אך מדברי הרא"ש והמפרש דסוברים שהשומרים הי' קטנים, מוכח דלאו עבודה היא דקטן לאו בר עבודה הוא בין כהנים בין בלויים (ואם נאמר דלאו עבודה הוא אין מקום לתמיהת המל"מ דאף שהיא מצוה יכולה להתקיים בקטנים כמו אכילת קדשים ותרומה ויבום בחרש ושוטה. שוב ראיתי שזה שבוש דאין רא' ממדי דאכילה והנאה דאפי' מתעסק חייב ומצוה ע' רש"י ר"ה ואין להאריך). אולם מטעם אחר יש לתמוה דקטן לאו בר שימור הוא כמבואר בפוסקים בענין שימור של מצה בליל ראשון של פסח. מ"מ יש להוכיח מהם דס"ל לאו עבודה הוא. קיצור הדברים דשמירת כהנים הוא במחלוקת שנוי' דלהרמב"ם ותוס' וכן משמע מהכתוב אודא לי' שמירת כהנים לדידן דכולנו טמאי מחים ולדעת הרא"ש והמפרש דלאו עבודה הוא איננה גם בטומאה".

בספר המצות ע"ש באריכות והרמב"ן השיג עליו ואמר שאין זה מצות עשה אלא הכשר עבודה והוא חלק מחלקי עבודה ע"ש.

וביאר שיעט הרמב"ם הוא דהוא קוצר דחיוצ בגדי כהונה הוא חיוצ על הכהנים מצד מצות עשה דועשית בגדי קודש לאהרן ואם בניו תקריב והלכשתם כמנות שחיוצ על הכהנים ללבוש בגדים ולא מצד הכשר עבודה ורק תנאי הלבישה לו בשעת עבודה, וכמו שהוצא בלשון הספרי מניין שאינו לובש לגדולתו אלא כמו מקיים גזירת מלך וכו'. ומשמע ג"כ שעיקר הוא מצד חיוצ לבישה על האדם ולא מצד הכשר עבודה, ולכן מנריך הספרי ללמד שצריך לקיים מצד גזירת מלך שהתורה צוה לו ללבוש. והרי זהו שהביא הרמב"ם ראיה לדבריו, אבל לא שהבגדים הם חלק מהכשר העבודה ופועלים בעבודה, ומה דאמרינן דמחוסר בגדים חייב מיחה ומחלל עבודה דחיוצ דהם הכשר עבודה באמת הרי לא נכלל במצות עשה זו דועשית בגדי קודש וכו' אלא ילפינן מוחגרת אותם אצנט והיתה להם כהונת עולם בזמן שבגדיהם עליהם כמו דאמרינן צפ"צ דזבחים.

והרי התוספות בקדושין ל"ו סברי בחד תירוצא דמי שאינו מצווה על בגדי כהונה אינו מחלל עבודה בלא הבגדים, חיוצ דעלם מעשה העבודה יכולה להעשות אף בלא בגדי כהונה, ורק על הכהנים שמצווים בעשה לבישת בגדים ילפינן עוד דין אחר שגם בלא בגדים העבודה מחוללת ופסולה, אבל לעולם העשה הוא חיוצ על הכהנים שילבשו בגדי כהונה דלשם ולתפארת, ורק תנאי הלבישה הוא בשעת העבודה ולא כהרמב"ן דקוצר דהבגדים הם חלק עבודה מצד הכשר עבודה אבל ליכא מ"ע צדדי של לבישת בגדי כהונה על הגבירא, ועיין בחידושי המהרי"ט.

ונראה דשיעט הרמב"ם מוכרח מהירושלמי, דהנה בעבודה זרה ל"ד אמרינן במאי שימש משה כל שבעת ימי המלוואים בחלוק לבן שאין בו אמרא ופירש רש"י דמשה לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב לאהרן אחיך והוא היה זר אללך, והתוס' הקשו עליו דהרי אמרינן בזבחים ק"א משה רבינו ע"ה כהן גדול היה

ו' מלמד שבני מררי אסורין לשמור ולעבוד מה שבני גרשון שומרים ובתם' תענית (י"ז) כל כהן היודע משמרתו כו' הרי דמשמורות שסדרו אז לא נפלטו בזמן הזה, ואפי' רבי דאמר אסור כל השנה ופירש"י שמה כשיבנה ביהמ"ק ישחנה המשמורות, מ"ע כל זמן שלא נבנה ולא נשתנו המשמורות עדיין הם כמו שסדרום דוד ושמואל ברוה"ק, ואי אפשר לקיים מצות שמירה בזמן הזה גם בלויים בזמנא"ז (אף שלא הוזהרו על הטומאה רק הכהנים) ועי' בתוס' (יבמות ל"ב ד"ה בעל מום ששימש בטומאה). נראה שכיון ששמירה לאו עבודה כמו שיצוה לקמן אין חלוקת משמרות מעכבת וגם אפילו לדעת הא"נ ששמירה הוא עבודה לדעת הר"מ, נראה שיש כאן אומדנא דמוכח כיון שגם עכשיו יש מצוה של שמירה ואם ינטרו לומר שצריך לחזור אחר המשמר ואי אפשר לידע המשמר יבטל המצוה ודאי לא חלקו המשמרות רק על הזמן שהיתה השמירה יכולה להיעשות אבל לא להזמן שלאחר ההפסק שמירה דלמה יעשו זאת והרי ידעו בצירור שכותל המערבי לא יחרב לעולם וא"כ למה יקבע לגבי משמרות זמן שיסכחו המשמרות ויבטלו מ"ע ול"ת מן החורה.

ולכן נראה שלהלכה זה פשוט וברור, וגם הרי בארנו שמהרמב"ם ושאר הראשונים לא מצאנו מפורש שנחלקו ואמרו ששמירה היא עבודה. ועיין ב"י או"ח סקנ"ט בשם ח"ה, ועיין בחיבורי "אגן הסהר" דף תע"ב. ועיין שם עוד בא"נ אות ו' ובצ"פ הלכות מתנות עניים דף כ"ז ע"ג.

ובדרך הפלפול יש לעשות לזה סמוכין, דהנה כחצתי ב"זנין הלכה" לבאר דברי הרמב"ם והראב"ד דהנה הרמב"ם צפ"י מכלאים הלכה ל"ב כתב דבגדי כהונה לא הותרה אלא בשעת עבודה מפני האצנט שהוא כלאים והיא מ"ע כליית, והראב"ד השיג שהרי אמרו בפרק בא לו ציומא דצמקדש מותר אפילו שלא בשעת עבודה, ועיין בצ"מ מה דכתב ובאחרונים מה דהרבו להקשות על הרמב"ם מכמה סוגיות, ונראה לבאר דברי הרמב"ם בדרך חדש דהנה הרמב"ם בפרק ו' הל"ד מכלי המקדש כתב מצות עשה לעשות בגדים אלו ולהיות הכהן עובד בהן שנאמר ועשית בגדי קודש לאהרן ואם בניו תקריב והלכשתם כמנות, וכן כתב

ונשתמש בכהונה גדולה מ' שנה ולמה לא פריך במה שמשם באותן מ' שנה ולא יוכל להשיב בחלוק לכן דלשון בכהונה גדולה משמע ח' בגדים ככהן גדול, וע"ש מה שרנו לחלק בין ז' ימי המלוואים לאותן מ' שנה, אכן לרש"י לא יעלה תירוץ דהרי הוא אומר דמשה היה זר אלן כחירוק של התוס' (ואפשר דזה הוא כוונת התוס' להקשות).

ונראה דשיטת רש"י הוא מהירושלמי פ"א דיומא הלכה א' דאיתא שם אמר ר' לעזר בי ר' יוסי פשוט הוא לן שבחלוק לכן שמש משה בכהונה גדולה א"ר יודן ותני לה כל שבעת ימי המלוואים היה משה משמש בכהונה גדולה ולא שרתה שכינה על ידיו וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושמש שרתה שכינה על ידיו, מה טעמא כי היום נראה ד' עליכם, ועיין בקרבן עדה שם מה דכתב פשוט לן הדבר ברור שלא שמש משה בשבעת ימי המלוואים אלא בחלוק לכן ולא בבגדי כהונה, וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה וכו' משמע דמשה לא היה לבוש בבגדי כהונה גדולה, דא"כ הו"ל למתני וכיון ששמש אהרן בכהונה גדולה בבגדי למה לי אלא ללמדך על משה שלא שמש בבגדי כהונה גדולה, מאי טעמא כלומר מנ"ל כי היום נראה ד' עליכם ולא אמר קתם כי ד' נראה עליכם אלא מחמת עבודת אהרן ד' נראה ולא מחמת עבודתו, הרי מפורש דאף דאמר הירושלמי דמשה שמש בכהונה גדולה מ"מ היה בלא בגדים, וגם מאמר דר' לעזר משמע דכל העת ששמש בכהונה גדולה היה בלא בגדים. ואפילו לדעת ר' תנחום דבשבעת ימי המלוואים שמש בחלוק לכן ואפילו הכי אמר להדיא כרש"י דאף אי אמרינן ששמש בכהונה גדולה מ"מ היה בלא בגדים ולא כהתוס' דאמרי דלשון בכהונה גדולה משמע בח' בגדים. והוא מקור לפירש"י דאף דמשה שמש בכהונה גדולה מ"מ שכינה על ידיו, אלא דבאמת אם כי מצאנו דבירושלמי משמע כדברי רש"י אצל קושית התוס' נכונה היא דכיון דשמש בכהונה גדולה א"כ היה כהן גדול ולמה באמת לא עבד בח' בגדים.

והנה הגאון בעל שם משמאל הקשה על הראשונים דסברי דישראל קודם מתן תורה היה להם דין בן נח, והא קיי"ל דאין אישות לכן נח, ונפורה אשת

משה היתה לה דין כמפותח עצמו ומשה שמש בכהונה כמה וכמה ימים כדאיתא בזבחים קי"א ויתרו הא בא אחד מאן דאמר לאחר מתן תורה, וא"כ היתה עוד אשתו, וקיי"ל דכהן גדול לא ישא מפותח עצמו, וא"כ אם לקחה קודם מתן תורה היתה לה דין מפותח עצמו ואיך היה ראוי להחזירה לאחר מתן תורה. ובשלמא אי נימא דקודם מתן תורה יש להם דין ישראל נימא דהרי היה לו בזה דין אישות והוי ככהן הדיוט שנשא אלמנה ונתמנה דמותה לקימה, למ"ד דלא שלחה בגט, אצל להשיטות דדין בני נח יש להם קודם מתן תורה קשה. ועיין להראב"ד על תמיד לענין מה דילפינן דכהנים ולוים נריכים לשמור את המקדש ממשה ואהרן והקשה הלא משה כהן גדול היה כדאמרין פרק טבול יום בזבחים ותירץ: וי"ל אפילו למאן דאמר התם דכהן גדול היה מ"מ לענין מראות נגעים לא היה כהן וכו' על כן היקל הכתוב בשמירת משה כיון דלכל הפחות היה לוי לענין מראות נגעים עכ"ד. ולכאורה דבריו נריכין ביאור דאיפה הוא המדה שנחלק בין כהונתו ללוייתו.

ולבאר דברי הראב"ד נראה דהרמב"ם צפ"ג מהלכות אבל הי"א כתב צנות אהרן לא הוזהרו על טומאת מת שנאמר אמור אל הכהנים בני אהרן ולא צנות אהרן וכן החללים מותרים להטמא שנאמר בני אהרן עד שיהיה צביהונם. ובצ"מ כתב דהוא מחורת כהנים. ובתלם משנה הקשה דבתורת כהנים מרבה מהכהנים ולא מצני אהרן, ורצה לדחוק דשיטת הרמב"ם היא כן ממה דכתב צביהונם והיינו מהכהנים, אכן דבריו דחוקים דהרי להדיא אומר מצני אהרן.

ונראה דביסוד דין כהונה איכא שני דינים, דין קדושה, ויחוס משפחה של כהונה, ואם אין עליו דין קדושה משפחה ממילא שאינו מיוחס לענין כהונה, וכמו שפסק הרמב"ם להדיא צפ"ט מאיכורי ביאה הל"י שחלל הרי הוא כזר ונושא גרושה ומטמא למתים שנאמר אמר אל הכהנים בני אהרן אע"פ שהם בני אהרן עד שיהיה צביהונם, הרי דלכל הדינים הוא כזר אם אין עליו קדושה משפחה, ומוצן מה שהרמב"ם אומר דמותה לטמא למתים דאינו מצני אהרן דבני אהרן תלוי רק בקדושה משפחה, וא"כ הדין של

משפחה כמו שפסק הרמב"ם בפ"ט מגעים דחלל פסול לראות את הנגעים שנאמר אחד מצניו הכהנים כההונם ולפי זה מובן דברי הראב"ד דאמר דמשה קצת לוי היה ולכן לענין שמירה היה ג"כ לוי והיינו שלענין שמירה תלוי ג"כ דין יחוס משפחה של כהונה כמו דכתיב משה ואהרן וצניו, ועיין ברמב"ם פ"ג מכלי המקדש הלכה א', וזו מתוך גם קושי הגאון בעל שם משמאל שפלפל איך היה ראוי להחזיר אשמו לאחר מתן תורה ואכ"מ.

ונראה דדין בגדי כהונה מה דנאמר בהם משה ואהרן וצניו אף שחלל שעבד נריך ג"כ ללבוש בגדי כהונה והרי ביארנו דכלל קדושת משפחה אינו מתייחס נראה דזה רק היכא דזענין קדושת משפחה, אז דין יחוס שלו תלי בקדושת משפחה, אבל היכא דלא נאמר דזענין קדושת משפחה ורק אם הוא שייך למשפחת כהנים יש עליו קדושת כהונה לעבודה, א"כ הדין יחוס שלו תלי ג"כ אם הוא רק שייך למשפחת כהונה ושפיר נאמר בהם זאת צניו וכו'. ולפי זה יבואר דברי הירושלמי דאף דמשה רבינו שימש ככהונה גדולה אפילו הכי לא לבש בגדי כהונה משום דבגדי כהונה שייך רק למשפחת כהנים שהרי גם אללן נזכר אהרן וצניו ואף דאינו תלי בקדושת משפחה מכל מקום שייך רק למשפחת כהנים ומשה לכל הדינים של משפחה הוא שייך למשפחת לוי, וכל זה אם נימא דדין בגדי כהונה הוא דין מצוה על הגבירא דהכהן אלא שהתנאי הוא בשעת עבודה, אבל אם נימא דהוא דין בהכשר עבודה אם כן הרי משה היה נריך ללבושם מפני הכשר עבודה ומוכח כמו שביארתי בשיטת הרמב"ם דהדין דמחוסר בגדים הוא מסתעף מפאת המצוה עשה דלבישת בגדי כהונה ושכלל בגדי כהונה הוא פסול אבל לא שהבגדי כהונה הם מכשירים בעבודה וכמו שהבאתי דברי התוספות בקידושין.

והמתבאר מזה דדין שמירה אינו דין עבודה אלא שהוא ענין מצוה ששייכת לכהנים דאם היה דין עבודה ע"כ בודאי היתה כשרה במשה רבינו מלך דין כהן קו"ח משאר עבודות אבל אם הוא רק חיוז בפני עצמו ששייך למשפחת כהנים שפיר אמרינן דמה דמשה מחויב בשמירה הוא רק מדין לוי ולא מדין כהן, ודברי הראב"ד מאירים כשמש.

המורה כהנים דהכהנים כההונם והדין של בני אהרן הא בזה תליא. ודין קדושת כהן לעבודה אינו תלוי כלל דין קדושת משפחה, דהרי הרמב"ם פוסק להלכה בפ"ו ה"י מביאת מקדש דחלל שעבד לכתחילה עבודתו כשירה דפועל ידיו וכו' דאפילו חולין שבהן מרנה חזינן דדין כהונה לעבודה אף שאין עליו דין קדושת משפחה ויחוס דכהונה מ"מ אם הוא רק שייך למשפחת כהנים נחנה לו המורה דין קדושה לעבוד. ועוד יותר נראה דהחפלא דקדושה לעבוד אינו תלוי כלל בחלות שם משפחה של כהונה, דהרי מקודם היתה העבודה בצבורות ורק שהקדושה לעבודה ניתנה למשפחת כהונה, אבל לא שעלם המשפחה דכהונה הוא חלות דין שנקדושה. אבל שאר האיסורים דכהונה שחלוי דין קדושת משפחה נראה שעלם דין משפחה שלהן הוא מהחל עליהן חלות קדושה.

ונראה דדין קדושת כהן גדול אף דתלוי דין מנוי מתחלק ג"כ לענין שני הדינים אלו דהרי אמרינן במכות לענין המורה הרוצח דאם נמלא בן גרושה חד אמר מתה כהונה ומחזיר וחד אמר בטלה כהונה ואינו מחזיר וקאמר לימא בפלוגמא דרבי אליעזר ור"י וכו' עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם אלא משום וצרך ד' חילו ופועל ידיו תרצה אפילו חללין שבך מרנה, אבל הכא אפילו רבי יהושע מודה, ופירש רש"י פועל ידיו תרצה דעבודותיו כשרות, אבל לענין שאר דברים אינו כהן, חזינן מזה אם הוא רק כשר לעבודה יש עליו דין כהן גדול לעבודה, דהרי משכחם שעבד בעבודה שאינה כשירה אלא זו, דאם לא כן הרי הוא חסרון בהמנוי דכהונה גדולה ולא הוי כהן גדול כלל, אבל לענין שאר דברים באמת נפקע מכהונה גדולה, דזוהי הדין קדושת כהונה גדולה נבנה על קדושת משפחה אבל לענין עבודה כיון דכשר יש עליו גם קדושת כהן גדול.

ולפי"ז מה דאמרינן דמשה רבינו כהן גדול היה נראה דלא נחנה לו רק קדושה לעבודה שהיה על פי הדיבור אבל החפלא דקדושה שהיה אלא משפחת כהנים לא היה שייך לו שזה הוא רק דין מקום במשפחת כהנים שעלם דין משפחה שלהן הוא מהחל עליהם קדושה ומשה היה שייך למשפחת לוי וזה הוא דקאמר לענין נגעים אהרן וצניו כתיב דדין נגעים תלוי בקדושת

ואמנם מה שכתב הא"נ: "ואם נאמר דלאו עבודה היא אין מקום לתמיהת המל"מ דאף שהיא מנוה יכולה להתקיים בקטנים כמו אכילת קדשים ותרומה ויבוס בחרש ושוטה. שוב ראיתי שזה שנוש דאין רא' ממדי דאכילה והנאה דאפי' מתעסק חייב ומנוה ע' רש"י ר"ה ואין להאריך". אמרתי קצת להאריך בענין מתעסק וממילא יתבאר דברי הראשונים שסוברים שקטנים בני שמירה יניהו.

אפילו בשוק ופסקין — וכ"ה בשו"ע — דאם הוא אינו יודע שיש כלאים ואחד רואהו צריך להגיד לו אפילו בשוק לפשוטו, ואמאי הא כיון דא"י שבגדו כלאים הוה מתעסק וליכא איסור דאורייתא ומותר משום כבוד הצריות, אלא ע"כ דמתעסק הוי ג"כ איסור דאורייתא אלא דלא חייבה תורה קרבן עליו". ושוב כתב: "אמנם יש לדחות דכלאים דהאיסור הנאה חימום הוי כמו חלבים ועריות דמתעסק חייב, אך מ"מ נ"ל דהעיקר כמו שכתבתי עכ"ל, ע"ש בסמ"ח.

סימן ג

פלפול במחלוקת הרמב"ם והראב"ד בענין כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אם לוקים דלשטתיהו אזלי

כתב הרמב"ם סוף פ"י מהלכות כלאים הל' ל"ב וז"ל: "כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני האבנט שהוא כלאים ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהיא מנוה עשה כליית". — והראב"ד חולק וסובר, דאפילו שלא בשעת עבודה מותר. וציארו השגת הראב"ד שסובר דכיון שהותר בשעת עבודה הותר נמי שלא בשעת עבודה. ועיין מה שהאריך בדברי הרמב"ם והראב"ד, רבינו ה"ש אגת אריה" סימן כ"ט, וצ"ח הלוי ח"א סימן א', ובעמק יהושע סימן א'-ב'. — ואמרתי בדרך החידוד דהרמב"ם והראב"ד לטעמייהו אזלי, דהנה ידוע מה שחידש רבינו הגרע"א דמה שממעטין חטא זה פרט למתעסק, לא דמתעסק לא מתקיימת העבירה כלל אלא דמקרי עבירה בשוגג, ואף דבשוגג כי האי ממעטין מאשר חטא זה דפטור מקרבן אצל מ"מ מקרי שגגת איסור, אצל מה דממעטין מטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה היכא דליכא מלאכת מחשבת אינו בכלל מלאכה ולא נעשית העבירה כלל.

וכתב שם "וחשבתי להניא ראיה ממה דאמרין בצרכות (י"ט ע"ב): המולא כלאים צבגדו פושטין

וציאר דברי רבינו הגרע"א נראה דהנה צ"ח הלוי כתב להעיר על הא דאמרין בערכין נהי דאישתרי בעידן עבודה וכו', וקשה דהא בלא הנאה ליכא איסור כלאים וכיון שקיי"ל מנוה לאו להנות נתנו ע"כ ליכא איסור כלאים וא"כ גם בעידן עבודה לא אשתרי כלל איסור כלאים דכזהאי גוונא ליכא איסורא, והאריך בזה צ"ח הלוי, אלא שאח"כ כתב צ"ח הלוי לדחות זה. וז"ל: "ולכאורה הי' אפשר לומר דעיקר הקושי לא קשה כלל ונאמר דאע"ג דאמר ציצמות דומי' דלבישה דאית ציה הנאה מ"מ אין הכוונה דהנאה מלבישת הכלאים הוי האיסור רק הלבישה בעצמה הוי האיסור גם בלא ההנאה והנאה לא הוי רק תנאי צאיזו לבישה הוי האיסור דלא נאסרה לבישה רק אותה שיש בו הנאה וכמו דליכא איסור כלאים רק בשוע טווי ונוז כמו כן ליכא איסורא רק בלבישה שיש בו הנאה אצל האיסור הוי הלבישה בעצמה, ומש"ה לא שייך כלל הך סברא דלאו ליהנות ניתנו דהא אע"ג דמשום ההנאה לא אסירא כיון דהוי מנוה מ"מ הא הוי לבישה שיש בו הנאה ומש"ה אסור ולא דמי כלל למודר הנאה מסוכה דשם הוי ההנאה האיסור ומש"ה אמרין בו לאו ליהנות ניתנו. כן היה נראה לומר לכאורה". והאריך שם עוד בחריפות עצומה להוכיח שדעת הרמב"ם הוא שגם בכלאים האיסור הוא ההנאה, ולדידיה תישאר הקושי וז"ל: "אמנם זה אינו ואי אפשר לאומרו כלל, דהנה בזה דאמרין ציצמות דאי כתב רחמנא לא יעלה ה"א כל העללה אסור ואפי' מוכרי כסות, כתב רחמנא לא ילבש דומיא דלבישה דאית צ' הנאה, והקשה על זה בחידושי הרמב"ן דהרי במס' שבת דף כ"ט מבואר דמש"ה מוכרין כדרכן משום דהוי דבר שאינו מכין ואמי' כר"ש דס"ל דבר שאינו מכין מותר, וא"כ היאך